

## Kommunalin toiminta toukokuusta 2019 toukokuuhun 2021 - raportti KPY:n edustajakokoukseen 2021

### **Uudistustyö jatkuu**

Tulevaisuusloikkaan sisältyvän Kuns kapslyftet-panostuksen tarkoituksena on parantaa noin 10 000 luottamusmiehen ja paikallisyhdistystemme edustajan osaamista muun muassa jäsenhankinnassa. Koulutustahti oli hidas vuonna 2020, mutta helmikuusta 2021 lähtien viikoittain on käynnistynyt keskimäärin kaksi luottamusmiesten etäkoulutusta.

### **Keskiössä jäsenhankinta**

Kommunalin ammattiryhmät kasvavat voimakkaasti, ja kasvu tulee jatkumaan seuraavien kymmenen vuoden aikana. Voidakseen jatkaa toimintaansa vahvana ja tärkeänä ammattiliittona Kommunalin on kasvettava reippaasti, vaikka jäsenmäärät ovatkin jo pitkään laskeneet koko LO:n alueella. Haluamme kääntää kehityksen suunnan, ja siksi jäsenhankinta on ollut viime vuosina tärkeysjärjestyksen kärjessä. Strategiana on korostaa jäsenhankintaa säännöllisenä ay-tehtävänä. Meidän on käytettävä huomattavasti aiempaa enemmän aikaa ja voimia työpaikoilla käytäviin tärkeisiin keskusteluihin ja tarjottava jäsenyyttä.

Matkan varrella on tehty monia tärkeitä päätöksiä. Olemme asettaneet yhteisen pitkän aikavälin tavoitteen, jolla tähdätään 600 000 jäseneseen vuonna 2030. Olemme pyrkinneet ehkäisemään jäsenkatoa entistä tehokkaammin. Olemme tehostaneet digitaalisia jäsenhankintakampanjoita ja kehittäneet jäsenhankkijoille koulutusportaot. Olemme päättäneet pitää tiistait *työpaikkatiistaina*, mikä tarkoittaa sitä, ettei tiistapäiville voi suunnitella muuta toimintaa kuin jäsenhankintaa.

Kehitys kääntyi vuonna 2019, ja Kommunalin jäsenmäärä alkoi kasvaa. Pandemiavuonna 2020 jäsenmäärä kasvoi ennätysvauhtia, eikä vain pandemian alussa vaan koko loppuvuodenkin. Meidän on vielä ponnisteltava rakentaaksemme sellaisen jäsenhankintaorganisaation, joka pystyy huolehtimaan koko jäsenhankintapotentialista, mutta työ on jo käynnissä.

### **Kommunalin prioriteetit covid-19-kriisin yhteydessä (työympäristö ym.)**

#### Bussit

Ensimmäinen vaatimus oli, ettei bussinkuljettajien tarvitsisi käsitellä käteistä. Hudiksvallissa Kommunalin työsuojeluvaltuutettu neuvottelee X-trafikin kanssa käteisen käsittelyn lopettamisesta, mutta X-trafik kieltäytyy.

Etuovet suljettiin matkustajilta maaliskuun lopussa useimmilla Ruotsin alueilla. Turhia kontakteja kuljettajien ja matkustajien välillä haluttiin välttää, ja siksi kuljettajien ei tarvinnut enää tarkastaa matkalippuja. Tukholman kaupunki suositti 17.3. kaikkia matkustajia käyttämään takaovia bussiin noustessa ja kyydistä poistuessa. Monet muutkin julkisen liikenteen järjestäjät ottivat käyttöön vastaavia toimenpiteitä, kun taas toiset, kuten Skånetrafiken, sallivat etuovesta kulkemisen tavalliseen tapaan. Tämä sai työsuojeluvaltuutetut tekemään työympäristölain 6 luvun 6a §:n mukaisen yhteisen työsuojeluilmoituksen eli niin sanotun 6:6a-ilmoituksen. Kommunal kartoitti liikenteen järjestäjät, jotka eivät ryhtyneet

## Kommunal.

toimenpiteisiin. Kartoituksen mukaan noin puolet julkisen liikenteen järjestäjistä salli edelleen matkustajien kulkemisen etuovista. Tobias Baudin kehotti kaikkia bussiliikenteen järjestäjiä sulkemaan bussien etuovet.

Sanomalehdissä raportoitiin huhtikuun alussa, että useimmat Ruotsin työympäristövirastoon tulleet koronailmoitukset koskivat bussiliikennettä. Syynä tähän oli se, että Kommunal kannusti kuljetusalan työsuojeluvaltuutettuja tekemään 6:6a-ilmoituksia, mikäli kuljettajia ei suojata riittävästi tartunnoilta. Huhtikuun lopussa Kommunal kieltäytyi hyväksymästä varoimeksi pleksilasia ja vaati edelleen etuovien sulkemista matkustajilta. Kommunal pelkäsi, että Skånetrafiken ja sen vuoroja liikennöivät bussiyhtiöt yrittäisivät kiertää työympäristöviraston päätöstä etuovien sulkemisesta. Kevään kuluessa on testattu Kommunalin kritisoimia ja työympäristöviraston hylkäämiä väliaikaisia ratkaisuja. Osa ratkaisuista odottaa edelleen työympäristöviraston hyväksyntää.

Monilla alueilla jouduttiin taistelemaan pitkään etuovien sulkemisesta. Vaikka bussikuljettajien tiedettiin menehtyneen covid-19:ään ja monien muiden sairastuneen ja vaikka Kommunal ilmoitti, että kuljettajien kasvoille oli syljetty ja että matkustajat olivat yrittäneet välttää lipunmaksulta uhkaamalla tartuttaa kuljettajan.

### Hoito- ja hoiva-ala

Hoito- ja hoiva-alalla viime vuoden aikana priorisoituja kysymyksiä ovat olleet suojarusteiden ja selkeiden ohjeiden puute sekä karenssipäivä. Suojarusteiden puute havaittiin jo maalikuun puolivälissä 2020. Vanhustenhuollosta tuli joka suunnalta hätäntyneitä yhteydenottoja – jäsenet kirjoittivat sosiaalisen median tileillemme ja soittivat suoraan Kommunaliin.

Liiton kriisinhallinnan napa oli keväällä 2020 erityinen ryhmä, joka alkoi kokoontua maaliskuussa. Toinen tärkeä ryhmä oli työympäristöryhmä, joka käsitteli valtavan määrän asioita. Suojarustekysymys nousi esille koronaryhmän ensimmäisissä kokouksissa, ja 16.3. pidimme videokokouksen työsuojelusta vastaavien luottamusmiesten kanssa. Sekä Kommunal että työnantajajärjestö Ruotsin kunta- ja alueliitto SKR ottivat työmarkkinaministeri Eva Nordmarkin kanssa 23.3. pitämässään kokouksessa esille akuutin suojarustepulan, joka vallitsi sekä terveyden- ja sairaanhoidossa että vanhustenhuollossa. Ensimmäiset suojarusteita koskevat kohdan 6:6a mukaiset vaatimukset esitettiin jo maaliskuun kolmannella viikolla, ja lisäsimme verkkosivuillemme tietoa siitä, miten työsuojeluvaltuutettujen tulee menetellä, jos suojarusteita ei ole tarjolla.

Tobias Baudin piti 27.3. kokouksen sosiaaliministeri Lena Hallengrenin kanssa. Tuolloin Ruotsin hoivakodeissa oli jo ollut kaksi covid-19:stä johtuvaa kuolemantapausta. Kommunallilla oli samana päivänä työympäristöviraston kanssa kokous, jossa se oli varoittanut suojarusteiden puutteesta vanhustenhuollossa.

Kommunal seurasi covidin liittyviä työympäristökysymyksiä tekemällä terveyden- ja sairaanhoidon sekä vanhustenhuollon työsuojeluvaltuutetuille säännöllisesti kyselytutkimuksia.

Suojarusteiden puutteen laajuutta ei tunneta, mutta suojarusteita selvästi säännösteltiin työpaikoilla, ja Kommunalin ammattiryhmät olivat tärkeysjärjestyksen hännillä. Hoivakotien sairaanhoitajilla oli esimerkiksi usein paremmat suojarusteet, vaikeivat he olleet sairastuneiden huoneessa kuin hetken.

Kansanterveysvirasto julkisti 30.3. päivitetyt ”suositukset covid-19:n vastaisten suojoimenpiteiden käsittelystä ja valinnasta hoito- ja hoiva-alalla”. Suosituksissa sanotaan,

## Kommunal.

että henkilökohtaisia suojavarusteita on käytettävä kosketus- ja pisaratartuntariskin yhteydessä. Kansanterveysvirasto kirjoitti sen jälkeen yhdessä työympäristöviraston ja hoidon ja hoivan tarkastuslaitoksen kanssa selvennyksen, jonka mukaan sekä visiirin että suusuojan käytöstä päätetään paikallisen riskiarvion nojalla, eli ”ellei riskiarviossa arvioida visiirin täysin suojaavan suuhun kohdistuvilta pisaroilta, käytetään myös suusuojaa”.

Tukholman Kungsholmenin vanhustenhuollon päätyösuojeluvaltuutettu teki tällaisen riskiarvion huhtikuun ensimmäisellä viikolla. Hän totesi, ettei visiiri riitä suojaamaan henkilökuntaa pisaroilta covidia sairastavien asukkaiden yskiessä. Seuraavalla viikolla juuri pääsiäisen alla hän keskeytti yhdessä kungsholmenilaisen Serafenin hoivakodin päätyösuojeluvaltuutetun kanssa ilman suusuojaa tehtävän työn metrin säteellä asukkaasta.

Hoivakodin omistava Tukholman kaupunki vastasi välittömästi, ettei se hyväksynyt vaatimusta, koska se kunnan mukaan menee kansanterveysviraston suosituksia pitemmälle. Samana iltana työympäristövirasto ilmoitti Kommunalin olevan oikeassa. Se kielsi Serafenia teettämästä henkilökunnalla ”potilaan lähellä tehtävää työtä” ilman visiirin alla käytettävää suusuojaa, mikäli potilaalla oli epäilty tai todettu covid-19. Työnantajalle asetettiin 100 000 kruunun uhkasakko, jonka se joutuisi maksamaan, mikäli rikkoisi kieltoa. ”Tätä alhaisempaan tasoon emme missään nimessä voi tyytyä”, työympäristöviraston tarkastaja sanoi TT-uutisille 7.4. Kommunal tulkitsi työympäristöviraston päätöksen ennakkotapaukseksi ja katsoi, että sitä on noudattava koko maassa työskennellessä lähellä henkilöä, joka sairastaa tai jonka epäillään sairastavan covid-19:ää ja että tällaisissa tapauksissa on käytettävä sekä visiiriä että suusuojaa.

Muutaman päivän kuluttua eli pääsiäisyöpyhien aikaan työympäristövirasto, kansanterveysvirasto, sosiaalihuolto ja hoivan tarkastuslaitos antoivat yhteisen lausunnon. Viranomaiset ilmoittivat, ettei Serafenin hoivakotia koskevaa päätöstä tule nähdä ennakkotapauksena. Lausunnossa sanotaan, että ”päätös tehtiin pari päivää sitten yksittäisen tukholmalaisen työpaikan osalta, jossa työsuojeluvaltuutettu oli keskeyttänyt työt, ja ettei kyseessä ole yleisluontoinen päätös siitä, millaista henkilökohtaista suojavarustusta hoiva-alan henkilökunnan on käytettävä, vaan päätös koskee ainoastaan kyseistä työpaikkaa”.

Covidia sairastavia potilaita hoitavien lähihoitajien ja hoiva-avustajien tulee siis pitää suusuojaa visiirin alla ainoastaan ”kyseisessä työpaikassa”. Kaikilla muilla työpaikoilla on ensin tehtävä ”paikallinen riskiarvio”. Myöhemmin Ruotsin televisio SVT paljasti SKR:ään kuuluvien työnantajien tehneen aloitteen kokouksesta, jossa lausunto laadittiin, ja SKR:n ehdottaneen, miten se tulisi muotoilla. Viranomaiset siis tekivät siis työnantajien mieliksi – Kommunalin selän takana. Kommunal teki 3.5.2020 oikeusasiamiehelle valituksen siitä, miten työympäristövirasto oli käsitellyt Serafenin työnkeskeytystä.

Tärkeällä sijalla on ollut myös taistelu karenssivähennyksen poistamiseksi. Kun hallitus 2.2.2020 luokitteli SARS-CoV-2:n yleisvaaralliseksi taudiksi, poistettiin karenssivähennys niiltä, joilla oli tai joilla epäiltiin olevan tartunta ja jotka toimittivat vakuutuskassaan lääkärintodistuksen. Kommunal toisti 11.3. vaatimuksensa karenssivähennyksen poistamisesta, ja kaksi päivää myöhemmin hallitus päätti luopua tilapäisesti lääkärintodistusvaatimuksesta, joka oli ollut ehtona sille, ettei sairausajan palkasta tehdä karenssivähennystä. Kaikille myönnetään sen sijaan samansuuruinen korvaussumma riippumatta tehdyn vähennyksen suuruudesta. Henkilö anoo itse korvausta vakuutuskassalta.

Viime aikoina on kiinnitetty huomiota hoito- ja hoivahenkilöstöön kohdistuvaan valtavaan paineeseen ja pitkään jatkuneeseen työkuormitukseen sekä heidän oikeuteensa pitää lomaa.

# Kommunal.

Suojavarustekysymys on ollut koko ajan ajankohtainen. Työympäristövirasto antoi 7.5.2021 uudet suositukset hengityssuojainten käytöstä työskennellessä asiakkaan kodissa – eli Kommunal on ollut koko ajan oikeassa.

## Sopimuskierrros

Meillä on ollut kaikkien aikojen laajin sopimuskierrros, sillä Kommunalin oli pandemian vuoksi neuvoteltava kaikki 70 sopimustaan syksyllä 2020 eikä normaaliin tapaan maaliskuun ja marraskuun välisenä aikana. Tämä johti siihen, että monia sopimuksia pidennettiin seitsemällä kuukaudella ja joitain puolestaan lyhyemmäksi ajaksi, mutta sen seurauksena palkankorotukset lykkääntyivät kaikissa sopimuksissa seitsemällä kuukaudella. Viimeisin sopimus allekirjoitettiin tämän vuoden huhtikuussa.

Sopimuksista kolme oli erityisen työläitä, ja saimme ne vasta annettuamme lakkovaroitukset. Näistä sopimuksista kaksi jätettiin sovittelijan ratkaistavaksi. Sopimukset saatiin solmittua, eikä lakkovaroituksia tarvinnut panna täytäntöön.

Kommunal päätti jättäytyä sopimuskierrroksella LO-koordinoinnin ulkopuolelle ja toteuttaa sen sijaan matalapalkkapanostuksen. SKR:n käydyissä neuvotteluissa kyse oli yleisestä palkankorotuksesta kertaussummana vuonna 2020 ja panostuksesta hoito- ja hoiva-alan ja koulujen koulutettuihin ammattiryhmiin, mitä priorisoitiin. Saimme runsaasti huomiota mediassa vaatiessamme neuvotteluissa sekä julkisen että yksityisen sektorin ammattikoulutetuille suunnattua erityispanostusta.

Kommunal onnistui joissain matalapalkkapyrkimyksissä, ja tulos oli jonkin verran parempi kuin työmarkkinoiden ”merkki”. Taso tosin vaihteli sopimusaloittain. Joillain aloilla kyse oli rahasta, toisilla taas vapaista. Seksuaalinen häirintä on ollut sopimuskierrroksella esillä tärkeänä tasa-arvokysymyksenä, joten sitä on käsitelty useiden sopimusten yhteydessä.

Haasteena oli kahden uuden työnantajajärjestön perustaminen, mikä johti siihen, että oli solmittava täysin uusia työehtosopimuksia yhdistämällä useita vanhoja. Yleishyödyllisten yritysten ja kunnallisten yritysten työnantajajärjestöt KFS ja Pacta muodostivat Sobonan. KFO ja Idea puolestaan muodostivat Fremian, jossa on mukana aatteellisia ja osuuskunnallisia yrityksiä ja järjestöjä.

Sopimuskierrroksella huolehdittiin tartuntaturvasta hoitamalla yhteydenpito etäyhteyksillä sekä vastapuolten että valtuuskuntien kanssa.

SKR:n kanssa käytyjen neuvottelujen aikana dokumenttikuvaaja seurasi Kommunalia. Video on esitetty sopimuskierrroksen jälkeen SVT:ssä, ja sen voi edelleen katsoa täältä:

<https://www.svtplay.se/video/30215172/lonekampen>

Sandra Albeer  
*lehdistösihteeri, hallintoyksikkö*